

## LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2007 vp

### Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2008

#### *Valtiovarainvaliokunnalle*

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 2007 lähettänyt hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 2008 (HE 62/2007 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Liikenne- ja viestintävaliokunta on eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin nojalla päättänyt antaa asiasta lausunnon valtiovarainvaliokunnalle liikenne- ja viestintäministeriön hallinnon osalta.

#### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- rakennusneuvos Juhani Tervala, liikenne- ja viestintäministeriö
- johtaja Aulis Nironen ja talousjohtaja Timo Hiltunen, Tiehallinto
- johtaja Hannu Luukkonen, Ilmailuhallinto

- investointijohtaja Kari Ruohonen, Ratahallintokeskus
- turvallisuusosaston johtaja Lauri Leino, Rautatievirasto
- pääjohtaja Samuli Haapasalo, Finavia Ilmailulaitos
- liikenneinsinööri Silja Siltala, Suomen Kuntaliitto
- kehitysjohtaja Esko Pyykkönen, Tieliikelaitos Destia
- varatoimitusjohtaja Veikko Vaikkinen, VR-Yhtymä
- asiantuntija Tiina Haapasalo, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- asiamies Timo Koskinen, Moottoriliikenteen Keskusjärjestö
- toimitusjohtaja Jaakko Rahja, Suomen Tieyhdistys.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut  
— Finnish Commuter Airlines Oy.

### HALLITUKSEN ESITYS

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2 090 miljoonaa euroa, missä on lisäystä 262 miljoonaa euroa vuoden 2007 varsinaiseen talousarvioon. Hallinnonalan virastojen ja laitosten maksullisen toiminnan ja muiden nettobudjetoitujen tulojen määräksi arvioidaan noin 184 miljoonaa eu-

roa. Käytettävissä olevan kokonaisrahoituksen määräksi arvioidaan 2 274 miljoonaa euroa. Keskeneräisten ja uusien väylähankkeiden valtuuspäätöksistä aiheutuu talousarviovuoden jälkeisinä vuosina 1 426 miljoonan euron määrärahasitoumukset.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### *Perustelut*

#### **Väyläinvestointien suunnitelmallisuus**

Valtioneuvoston valtiontalouden tarkistettuja kehyksiä vuosille 2008—2011 käsittelevässä lausunnossaan<sup>1</sup> valiokunta korosti, että väyläinvestointien suunnittelukauden tulee selvästi olla hallituskautta pidempi. Nykyinen hallituskauden pituisiin valtiontalouden kehyksiin sekä vuotuisiin talousarvioihin ja lisätalousarvioihin perustuva rahoitus johtaa väyläinfrastruktuurin sykliseen rakentamiseen, kun jopa tehdyistä rakentamispäätöksistä huolimatta hankkeita lykätään. Tällöin ei saavuteta taloudellisesti tarkoituksenmukaista rahoitustasoa ja -tapaa.

Valiokunnan saamien tietojen mukaan väyläinvestointien tasoa tulee korottaa sadoilla miljoonilla euroilla. Valiokunta kiinnittääkin huomiota väyläinvestointien alhaiseen tasoon ja katsoo, että määrärahatasoa tulee korottaa huomattavasti.

Suurimman mahdollisen yhteiskunnallisen hyödyn saamiseksi väyläinvestoinneista ne tulee suunnitella kokonaisvaltaisesti ja pitkällä tähtäimellä kokonaiskustannusten säästämiseksi, investointien optimoimiseksi ja maarakennusalan voimavarojen tarkoituksenmukaiseksi käyttämiseksi. Alueellisilla tie- ja väyläinvestoinneilla on nimittäin erittäin suuri merkitys alueiden kehitykselle ja elinkeinoelämän kilpailukyvyille. Väyläinvestoinnit ovat taloudellista, sosiaalista ja alueellista kehitystä tukevien vaikutustensa vuoksi sijoituksia tulevaisuuteen. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että väylänpitoa tulee tarkastella pitkäjänteisesti ja kokonaisvaltaisesti maalla, ilmassa ja vesillä olevien kuljetusten ja väylien osalta. Kaikki eri kuljetusmuodot ja väylät ovat tärkeitä kansallisen ja alueellisen kehityksen osalta, ja ne tuleekin pitää mielessä, kuten esimerkiksi sisävesiväylät, joiden syvyydellä on suuri merkitys puukuljetuksille. Myös taloudellisesta näkökul-

masta rahoitukselle on perusteltua asettaa vaalikausien yli ulottuva kesto eri rahoitusvaihtoehtojen käyttö tarkkaan harkiten. Tämän vuoksi valiokunta esittää,

*että valtiovarainvaliokunta ottaisi mietintöönsä lausuman, jossa edellytetään hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin väyläinvestointien pitkäjänteisen vaalikausien yli ulottuvan suunnitelmallisuuden parantamiseksi.*

#### **Väyläinvestoinnit ja perusväylänpito**

Perusväylänpidon rahoitus on ollut jo pitkään alempi kuin liikenne- ja viestintäministeriö ja väylävirastot ovat perustellusti esittäneet. Tämä johtaa helposti huomattaviin palvelutaso- ja liikenneturvallisuusongelmiin sekä suuriin ker-  
tainvestointitarpeisiin.

Valiokunta painottaa, että talousarvioesityksessä esitetty perusväylänpidon rahoitus ei ole riittävä ja että se tulee korottaa riittävälle tasolle. Suomen maantieverkon pituus on 78 200 kilometriä, ja sen arvo on 14,7 miljardia euroa. Valiokunta kantaa huolta siitä, että valtion suurimman omaisuuserän arvo laskee. Tämän lisäksi muunkin perusväylänpidon omaisuuserien kunnon ylläpitäminen ja kehittäminen on ongelmallista nykyisellä rahoitustasolla. Tämän vuoksi valiokunta esittää,

*että valtiovarainvaliokunta ottaisi mietintöönsä lausuman, jossa edellytetään perusväylänpidon määrärahojen pysyvää nostamista nykyisen perusväylästä ylläpitämisen ja järkevän kehittämisen edellyttämälle riittävälle tasolle.*

*Perustienpito ja tieinvestoinnit.* Perustienpidon määrärahasta 524,5 miljoonasta eurosta on ylläpitoon ja korvausinvestointeihin varattu 232,4 miljoonaa euroa. Ehdotetulla rahoitustasolla pitkän aikavälin liikenneturvallisuustavoitteet eivät ole saavutettavissa. Talousarvio-

<sup>1</sup> LiVL 3/2007 vp — VNS 1/2007 vp

esityksen mukaan pääteiden ja muiden vilkkaiden teiden kunto säilyy nykytasolla, mutta alemman tieverkon kunto heikkenee ja huonokuntoisten teiden määrä lisääntyy. Siltojen yleiskunto heikkenee ja vaurioiden määrä lisääntyy edelleen kasvavasta rahoituksesta huolimatta, vaikkakin huonokuntoisten siltojen määrä vähenee.

*Kevyen liikenteen väylät.* Valiokunta kantaa erityisesti huolta siitä, että perustienpidon ja tieinvestointien määrärahat eivät riitä kevyen liikenteen väylien rakentamiseen. Yhdyskuntarakenteen muutoksen vuoksi kevyen liikenteen väylät ovat entistä tärkeämpiä mm. liikenneturvallisuutta lisäävänä rakenteena.

*Yksityistieverkko.* Yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen varattu valtionapu ei ole riittävä. Valiokunta kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomion siihen, että vuoden 2006 tilinpäätöksessä momentti 31.25.50 on miljoona euroa ja vuoden 2007 talousarviossa 1 200 000 euroa nyt esitettyä suurempi, ja korostaa, että nyt käsiteltävänä olevaa talousarvioesitystä tulee korjata vähintään vastaavasti.

Valiokunta katsoo tämän lisäksi, että hallituksen tulee ottaa tarvittava korkeampi taso tuleviin talousarvioesityksiin, jottei eduskunnan vuosittain tarvitse lisätä kyseistä määrärahaa.

Edelleen momentin perusteluosaa tulee muuttaa siten, että määrärahaa saa käyttää myös yksityisteiden tieisännöitsijöiden kouluttamiseen ja tiekuntien opastamiseen. Tämän tarkoituksena on, että tiekuntien opastamista tehostetaan kolmevuotisella yksityisteiden neuvonta- ja palveluhankkeella. Näin tieisännöitsijöitä koulutettaisiin ja tieisännöitsijäverkostoa täydennettäisiin todellisen tarpeen edellyttämässä laajuudessa.

*Radanpito.* Nykyistä rataverkkoa ei voida pitää tehokkaasti ja turvallisesti liikennöitävässä kunnossa esitetyllä rahoitustasolla. Ratahankkeiden viivästyksistä aiheutuu kielteisiä kerrannaisvaikutuksia muulle liikenteelle ja ympäristölle. Asiantuntijakuulemisen mukaan mm. korvausinvestointeihin tarvittava määräraha on vuositasolla nyt ehdotettua parikymmentä miljoonaa euroa suurempi.

Valiokunta korostaakin, että ratainvestointien ja radanpidon määrärahoja tulee lisätä huomattavasti varsinkin jo päätettyjen hankkeiden, kuten sähköistämisen toteuttamiseksi. Tämä on tarpeen alueellisen kehityksen ja logistiikan kannalta järkevän rataverkon toteuttamiseksi ja kehittämiseksi.

## Merenkulku

Valiokunta kantaa huolta siitä, että Suomen lipun alla toimivien alusten kilpailukyky on jatkuvasti heikentynyt suhteessa kaikkiin kilpailijamaihin. Suomen ulkomaankaupalle merikuljetukset ovat elintärkeitä, ja huoltovarmuus huomioon ottaen on välttämätöntä, että merenkulku säilyy suomalaisena elinkeinona.

*Toimialan kilpailukyky.* Suomalaisten alusten osuus viennistä vuonna 2000 oli 32,8 %, mutta vuonna 2006 se oli ainoastaan 16,9 %. Tuonnissa suomalaisten alusten osuus oli vastaavasti laskenut yli 47 %:sta vuoden 2006 lukuun 36,4 %. Hyvään kilpailukykyyn merenkulussa ovat kilpailijamaissa vaikuttaneet etenkin suotuisa tonniveroratkaisu sekä miehistökustannustukien ajantasaisuus ja täysimääräisyys.

Valiokunta pitää nykyistä kilpailutilannetta suomalaisen kauppalaivaston ja suomalaisten merenkulkijoiden työllisyyden ja osaamisen kannalta hyvin huolestuttavana. Se vaikuttaa kielteisesti koko kotimaiseen meriklusteriin ja asettaa maan huoltovarmuuden kyseenalaiseksi, kun Suomen tuonnista 70 % ja viennistä 90 % kuljetetaan laivoilla. Talousarvioesitykseen ei sisälly sellaisia uusia EU:n hyväksymiä ja kilpailijamaiden jo käyttämiä tukimuotoja, joiden avulla kotimaisen kauppamerenkulun kilpailutilannetta voidaan nykyisestäään parantaa. Hallitusohjelman maininnat huoltovarmuuden ja kotimaisen merenkulun kilpailukykyyn turvaamisesta edellyttävät kuitenkin vuoden 2008 aikana lainsäädäntötoimia. Merenkulun toimintaedellytyksiä parantavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi tonniveron uudistaminen, alushankintavausjärjestelmän voimaansaattaminen nykyisessä verojärjestelmässä sekä investointitukien

ja/tai valtiontakausten käyttöönottoaminen. Tämän vuoksi valiokunta esittää,

*että valtiovarainvaliokunta ottaisi mietintöönsä lausuman, jossa edellytetään hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin suomalaisen merenkulun toimintaedellytysten ja kilpailukyyn parantamiseksi.*

**Meriliikenteen turvallisuus.** Valiokunta kiinnittää myös huomiota meriliikenteen ohjaustoiminnan turvaamiseen ja vesiväylien palvelutason ja turvallisuuden varmistamiseen. Valiokunta katsoo, että määrärahan taso tulee nostaa sellaiseksi, että kyetään toteuttamaan Merenkululaitoksen esittämä Meriliikenteen palvelutason ja turvallisuuden teemapaketti. Nyt momentilla 31.30.21 esitetty määräraha nostaa asiantuntijakuulemisen mukaan merenkulun onnettomuusriskitasoa tilanteessa, jossa meriliikenteen kasvu on merkittävä. Ongelmakohtia ovat telemaattisten järjestelmien ja laitteiden uusimistarve, väylien madaltumiset ja turvalaitteiden sekä kaanavien rakenteelliset puutteet.

Asiantuntijakuulemisessa ovat erityisinä ongelmina nousseet esiin huonokuntoiset laiturirakennelmat, jotka esim. Saaristomerellä uhkaavat joutua käyttökieltoon kunnostusvarojen puutteessa. Näiden osalta on asiantuntijakuulemisen perusteella kyse 200 000 euron lisämäärärahatarpeesta vuosittain 5 vuoden ajan.

#### **Joukkoliikenteen tuet**

Valiokunta katsoi valtiontalouden tarkistettuja kehyksiä vuosille 2008—2011 käsittelevässä lausunnossaan, että määrärahan tulisi olla suurempi ja koko vaalikauden kattava, jotta sitä voi-

taisiin käyttää myös lipunhintojen tarkistamiseen. Valiokunta katsoo, että tavoitteellisen joukkoliikenteen peruspalvelutason lähtökohtana tulee olla jokaisen suomalaisen jokapäiväisen arkielämän liikkumisen turvaaminen. Myös joukkoliikenteen myönteiset vaikutukset ilmastomuutoksen hallinnalle ovat tärkeitä. Valiokunta kiinnittää samalla huomiota suurten kaupunkien joukkoliikennetukiin ja katsoo samalla, että työmatkaliikkumista myös muutoin kuin joukkoliikenteen turvin tulee tukea haja-asutusalueilla ja niillä kasvualueilla, joilla ei ole toimivia tarkoituksenmukaisia joukkoliikennepalveluja. Tämän vuoksi valiokunta esittää,

*että valtiovarainvaliokunta ottaisi mietintöönsä lausuman, jossa joukkoliikenteelle edellytetään suurempaa koko vaalikauden kattavaa määrärahaa.*

#### **Ilmailu**

Lentoliikenne ja lentoasemaverkosto ovat Suomelle välttämätön kilpailukykytekijä globaalissa taloudessa. Valiokunta pitää myös alueellista saavutettavuutta kansallisesti tärkeänä ja korostaa, että on tärkeää, että jatkossakin voidaan ylläpitää ja kehittää Suomen kattavaa lentoasemaverkosta.

#### **Lausunto**

Lausuntonaan liikenne- ja viestintävaliokunta esittää,

*että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.*

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

|      |                               |                                    |
|------|-------------------------------|------------------------------------|
| pj.  | Martti Korhonen /vas          | Markku Pakkanen /kesk              |
| vpj. | Saara Karhu /sd               | Lyly Rajala /kok                   |
| jäs. | Mikko Alatalo /kesk           | Tero Rönni /sd                     |
|      | Marko Asell /sd               | Pertti Salovaara /kesk             |
|      | Maria Guzenina-Richardson /sd | Janne Seurujärvi /kesk             |
|      | (osittain)                    | Johanna Sumuvuori /vihr (osittain) |
|      | Leena Harkimo /kok            | Anne-Mari Virolainen /kok          |
|      | Reijo Paajanen /kok           | vjäs. Oiva Kaltiokumpu /kesk.      |

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Mika Boedeker ja  
valiokuntaneuvos Kaj Laine.